

RELATS SINCERS D'UN PELEGRÍ RUS AL SEU PARE ESPIRITUAL

ESPERANZA PUIG-PEY

Introducció

El llibre, d'autor anònim, *Relats sincers d'un pelegrí rus al seu pare espiritual*, ens situa en la Rússia de meitat del segle XIX i narra el pelegrinatge d'un camperol de la governació d'Oriol, que surt del seu poble i fa camí per diferents indrets i monestirs de terres russes i ucraïneses, a la recerca d'algú que li faci entendre l'anomenada pregària interior contínua, també anomenada "La pregària de Jesús" per l'Església ortodoxa.

Aquesta pregària té el seu origen en els pares del desert, que recomanaven fer pregàries curtes com "Senyor Jesucrist, tingueu pietat de mi, pecador!" o simplement "Senyor, tingueu pietat", recitades de forma contínua i compassades amb la respiració. El mateix pelegrí constata que, amb el temps, l'oració brolla espontàniament i acaba formant part de la vida, i no es pot deixar.

Els relats estan escrits en un llenguatge fàcil i entenedor i són molt entrançables per la seva senzillesa i ingenuïtat; no obstant això, el seu contingut espiritual és molt profund perquè el pelegrí conversa amb diferents personatges, que li van explicant les seves experiències espirituals i ell va aprenent com pregar amb el cor, en tot moment i en tot lloc. A l'Orient pregar amb el cor té un significat profund perquè el cor és el centre dels pensaments, desigs i sentits interiors de l'home. Aquesta invocació a Jesús és a la vegada una invocació a l'Esperit Sant i això produeix un sentiment de lloança, de respecte i d'adoració.

Encara que la recerca del protagonista és arribar a entendre la idea de pregària

contínua, al llarg de tot el llibre, en les seves converses, van sortint referències a diferents aspectes de l'espiritualitat —el penediment i la reconciliació amb Déu, la humilitat, la confiança en l'ajuda de Déu, l'amor a Déu i al pròisme, la joia i la pau interior, l'actuació de l'Esperit Sant, la fe com a do espiritual, la Mare de Déu mitjançera i protectora, la salvació de l'ànima...— que, en qualsevol cas, estan sempre relacionades amb la pregària.

D'altra banda el pelegrí porta amb ell no només la Bíblia, sinó també la *Filocàlia*, llibre que conté "un recull de textos ascètics i místics dels pares de l'Església i d'autors espirituals, que tenen com a finalitat ensenyar el camí vers l'oració pura i incessant", que li han d'ensenyar com arribar a aquesta pregària interior. La interpretació de la Sagrada Escripura i la guia espiritual que conté la *Filocàlia*, li serveixen al nostre pelegrí per anar enriquint la seva pròpia espiritualitat.

Context de l'obra

Tot i que els relats van ser escrits en el segle XIX, la pregària de Jesús té el seu origen en l'hesicasm¹. La tradició hesicasta "es basa en la soledat i el silenci materials que afavoreixen el recolliment de l'ànima, la calma interior que procura la sobrietat espiritual i la pau de l'ànima recollida en si mateixa sota l'acció de l'Esperit

1. Corrent espiritual de la tradició eremítica ortodoxa establerta pels pares del desert al segle IV, floreix en la tradició monàstica del Sinaí als segles VI i VII, i es difon àmpliament al Mont Athos durant els segles XIII i XIV.

Sant. Tot això, per assolir la unió amb Déu per mitjà de l'oració contínua.”

La tradició espiritual de l'hesicame, la pregària de Jesús i la *Filocàlia* van tenir una gran expansió a Rússia. L'autor dels relats es mou en el mateix ambient que pensadors russos com Khomiakov i Soloviov i literats com Gògol, Dostoievski i Tolstoi, que han deixat escrits testimoniatges d'alguns estàrets. Històricament, l'obra troba el seu marc en el mil·lenari de la cristianització de la Rus' de Kíev² (988) - els centres monàstics de la qual el pelegrí visita especialment- i en el quart centenari de la creació del patriarcat de Moscou (1589)³.

Els relats aparegueren a l'Europa occidental en el període entre les dues guerres i es van convertir ràpidament en un clàssic de l'espiritualitat contemporània.

Estructura i contingut

El llibre està dividit en dues parts, cadascuna d'elles amb diferents relats. La primera part inclou quatre relats de diferent extensió i la segona, tres més. Els dos últims no són realment relats sinó converses entre diferents interlocutors. Entre ells un professor, que acompanya al pelegrí, un monjo o estàrets (pare espiritual del pelegrí), un sacerdot, un monjo d'un rang

2. La Rus' de Kíev fou el primer estat eslav oriental dirigit des de la ciutat de Kíev, ciutat capital de l'actual Ucraïna, des del 880 fins a mitjan del segle XII. Els regnats de Vladimir el Gran (980-1015) i el seu fill Iaroslav el Savi (1019-1054) van suposar l'edat d'or de Kíev, que va veure l'acceptació del cristianisme ortodox.
3. Per tal d'establir l'autocefàlia de l'Església ortodoxa russa, el metropolità Job de Moscou es va convertir l'any 1589 en el primer patriarca de Moscou i tota Rus', reconeixent el patriarcat de Constantinoble la autocefàlia de l'Església ortodoxa russa.

monàstic particular anomenat *skhímnik*, un monjo moldau i un ermità. En les altres narracions el pelegrí conversa amb diferents personatges que va trobant pel camí, gent a vegades culta però en ocasions gent senzilla, però molt piadosa i amb una gran saviesa espiritual.

Primera part

En el **primer relat** el pelegrí es troba amb un vell monjo, l'estàrets, que el convida a anar amb ell al monestir on viu. El pelegrí li explica que la seva recerca és arribar a entendre el significat de les paraules de l'apòstol Pau: "*Pregueu tothora*" (1Te 5,17). El monjo li diu que només la pobresa d'esperit i l'experiència activa en la senzillesa de cor el poden conduir a conèixer la pregària interior contínua. Saber què és la pregària i com s'aprèn a pregar exigeix una direcció mística i no un aprenentatge escolar, i li recomana tenir la direcció d'un guia espiritual.

L'estàrets és qui l'orienta en la seva recerca i l'introdueix a la lectura de la *Filocàlia*, on trobarà la manera d'aprendre a

pregar. Li aconsella que invoqui el nom de Jesucrist de manera constant i ininterrompuda amb els llavis, la ment i el cor dient “Senyor, Jesucrist, tingueu pietat de mi!”, que s’imagini la seva presència i li demani perdó en tot moment.

Totes les bones sensacions que tenia el pelegrí van desaparèixer un dia en què va començar a sentir fatiga, avorriment, peresa, son... Enfront d’aquesta situació, l’estàrets li diu que la seva humilitat és posada a prova, no fos que caigués en la cobdícia espiritual i li explica com ha de pregar. Seguint les instruccions del monjo es va acostumar tant a la pregària, que no es trobava bé si deixava de pregar, li havia estat concedit el do de la pregària espiritual, que purifica l’ànima de passions i que només mereixen els qui busquen Déu en la senzillesa d’un cor ple d’amor.

L’estàrets mor i el pelegrí torna a posar-se en camí, però ja no és el mateix. El món li és indiferent, i només té ganes de recitar la pregària contínuament perquè ja comprèn què significa: “*Pregueu tothora*”.

En el **segon relat** el pelegrí va rodar per diferents llocs, sempre recitant la pregària de Jesús, fins que es va aturar en un bosc, cercant la pau i el silenci necessaris per a pregar i per a estudiar la *Filocàlia*. Així va passar uns mesos, però un dia van començar a aparèixer les temptacions de la següent manera: dos lladres li van robar la Bíblia i la *Filocàlia* i el van deixar tan trasbalsat que hauria volgut morir, però el vell estàrets el va consolar en somnis dient-li: “Aquesta és una lliçó de deseiximent de les coses terrenals per a facilitar el camí cap el cel. És un càstig que t’ha estat enviat perquè no caiguis en la voluptuositat espiritual.”

Més endavant es va trobar amb un capità de l’exèrcit que el va ajudar a recuperar els llibres. Ajudant al capità a llegir la Bíblia, el pelegrí comença a entendre-la més bé i, amb la lectura de la *Filocàlia*,

“va descobrir què era la persona interior, la del cor, què era la pregària veritable, l’adoració de l’esperit, el regne dins nostre, els gemecs de l’Esperit Sant que intercedeix...” Mirava al voltant seu i sentia que “tot existia per donar testimoni de l’amor de Déu per l’home” i pregant amb el cor, tot el seu abatiment va desaparèixer i va abandonar-se a la voluntat de Déu amb gran alegria i tranquil·litat.

Al cap d’un temps va arribar a un lloc molt apartat i es va trobar amb un camperol que vivia sol i feia de guarda forestal. Aquest va oferir al pelegrí un lloc per viure i, intimant amb ell, també li va explicar com era la seva vida en aquell lloc i les temptacions que voltaven pel seu cap. El pelegrí va intentar ajudar-lo, i llegint la *Filocàlia* li va explicar que “abstenir-se del pecat només per la por del càstig no dóna bon resultat i que no es pot deslliurar l’ànima de pensaments pecaminosos d’altra manera que no sigui la vigilància de la ment i la puresa del cor. Tot això s’aconsegueix amb la pregària interior [...]. I Déu vol que anem

cap a Ell pel camí dels fills, és a dir, que per amor ens comportem honestament i ens omplim de goig amb la unió amb Ell en cor i ànima.”

El temps que va passar el pelegrí a aquell indret llegint la *Filocàlia* li va “fer comprensible el significat de la pregària interior, els mitjans per aconseguir-la, com omple de joia l'ànima i el cor i com distingir si aquesta dolcesa ve de Déu, de la natura o de la il·lusió”. A poc a poc el pelegrí va anar experimentant un estat místic amb grans consolacions i “vaig adonar-me que el efectes de la pregària del cor apareixien sota tres formes: en l'esperit, amb la dolcesa de l'amor, la pau...; en els sentits, amb l'alegria del cor, el plaer de la vida...; i en les revelacions, amb la comprensió de la Sagrada Escripura, el coneixement de la dolcesa de la vida interior i la certesa de la proximitat de Déu i del seu amor per nosaltres”.

Al cap de cinc mesos el pelegrí va tornar a posar-se en camí i es va trobar amb molts casos i fets extraordinaris. Relata alguns incidents i les converses que va tenir amb les persones que anava trobant-se, sempre orientant-los cap a la pregària de Jesús i explicant-los la *Filocàlia*. També narra les sensacions místiques que li brollaven amb la pregària, “plorava d'alegria, de vegades sentia una joia al cor que no la puc descriure”. Cercava el silenci i la solitud i deia “la pregària que m'alegrava el cor, no em deixava parar atenció a res més”.

Finalment va arribar a la ciutat d'Irkutsk, a la Sibèria sud-oriental, i allí es va trobar amb un comerciant que li va suggerir la idea d'anar a la ciutat santa de Jerusalem.

En el **tercer relat**, abans de deixar Irkutsk, el pelegrí torna a visitar el pare espiritual, amb el qual havia conversat anteriorment, i li explica les raons del seu viatge i els canvis que havia experimentat al llarg dels tretze anys que portava caminant per diferents llocs. Al principi es

va aturar en moltes esglésies i monestirs però, més endavant, vagarejà per camps i estepes cercant més la solitud i el silenci.

Amb el **quart relat** acaba la primera part del llibre. El pelegrí, encara no pot seguir camí cap a Jerusalem i torna a visitar el pare espiritual que li demana “m'explicaràs més coses de les instructives trobades que has tingut en el curs de la teva vida errant”, i així comença la narració d'alguna de les trobades més rellevants. Fent camí cap a Odessa, per anar a Jerusalem, va arribar a un poble de la governació de Tobolsk a Sibèria, allí va conèixer una senyora molt religiosa que portava un asil amb el seu marit, tenia una gran biblioteca de llibres espirituals, que va ensenyar al pelegrí, entre ells un recent llibre sobre la pregària escrit per un sacerdot de Peterburg, que comentava el parenostre. El pelegrí li va demanar que ho llegís i quan va acabar de llegir li va dir: “la pregària del Senyor, el parenostre, és la més elevada i la més preciosa de totes les pregàries escrites que tenim nosaltres, els cristians, perquè ens l'ensenya el mateix Senyor Jesucrist”, però a la *Filocàlia* “he llegit una explicació més contemplativa i mística”. Ella i el seu marit li van demanar que ho expliqués i ell va fer una explicació detallada de cada punt del parenostre. El matrimoni va quedar entusiasmat amb l'explicació del pelegrí però seguien pensant “la pregària interior és un assumpte elevat i gairebé impossible d'aconseguir per als qui viuen al món”. El pelegrí els va contradir dient que Déu mai demana coses impossibles als homes i els sants pares faciliten el camí per poder arribar a la “pregària del cor”, però els homes fugim per no trobar-nos amb nosaltres mateixos i pensem que ens agradaria dedicar-nos a l'oració, però que les ocupacions i les preocupacions de cada dia no ens deixen temps per fer-la.

A l'asil es va trobar amb un home cec al qual, caminant junts cap a Tolbosk, li

va anar ensenyant com es prega amb el cor. El cec escoltava tot el que el pelegrí li anava explicant amb molta atenció i “la pregària creixia en el seu cor cada cop més i el delectava de manera extraordinària”. Després de deixar el cec a l’hospici de Tolbosk, va continuar el seu camí molt feliç de totes les vivències i consolacions que havia tingut. Potser perquè es va complaure massa en aquestes sensacions, que va començar a sentir por que no li passés alguna desgràcia, però lluitant contra aquests pensaments es va adonar de la seva falta d’humilitat i es va dir interiorment: “que es faci la voluntat de Déu!”.

Més endavant es va trobar amb un sacerdot el qual li va parlar de la il·luminació espiritual i de la pregària atenta, de les que molt pocs homes s’ocupen. El pelegrí li va preguntar com rebre la il·luminació espiritual i esdevenir un home interior atent, i el sacerdot li va dir: “cal agafar un text qualsevol de la Sagrada Escripura i concentrar-hi la màxima atenció i reflexió com més estona millor, i aleshores es descobreix la llum de l’enteniment”. Pel que fa a la pregària, el sacerdot li va dir: “has d’escollir una pregària curta, de poques paraules però expressives, i repetir-la durant força estona, així t’afectes”. El pelegrí va donar gràcies a Déu per haver-li fet conèixer “un veritable pastor de la seva església”.

Va continuar explicant al pare espiritual algun relat més, fins que es va adonar que ja estava parlant massa i, com afirmen els sants pares, “la conversa, encara que sigui espiritual, no és més que xerrameca si dura massa”. Finalment es va acomiadar d’ell i li va demanar que pregués per ell, perquè Déu misericordiós li donés un bon camí.

Segona part

En el **cinquè relat**, el pelegrí que, després d’arribar fins a Odessa no va poder embarcar cap a Jerusalem, continua rela-

tant les trobades amb diferents personatges que es creuen en el seu camí. En primer lloc amb un piadós comerciant de Bèlaia-Tserkov, ciutat comercial situada al sud de Kíev. Tots dos van conversar molt. El comerciant li va explicar un relat, que li va endolcir la seva ànima, per la seva profunditat en parlar de la pregària. Li deia: “A Déu no solament li és agradable la pregària santa que el mateix Esperit Sant ens ajuda a oferir i desvetlla en nosaltres, sinó que Ell ens l’exigeix, quan disposa: *Resteu en mi i jo en vosaltres* (Jn 15,4), però per a Déu és preciosa cada petita cosa que es fa per a Ell [...]. L’amor de Déu ens retribueix amb gràcies mil vegades més grans que no mereixen les accions humanes. Calen poques paraules: “Acolliu-me! Tingueu pietat de mi!” i Ell t’abraça i et besa. També li va llegir un relat d’un llibre anomenat *Agapi, o la salvació dels pecadors*, que explicava com la Mare de Déu ens protegeix de tota mena de dissorts “gràcies a la curta pregària amb què cada dia desvetlles la teva ànima per unir-la amb Déu”.

Reconfortat pel record de les converses, va tornar a fer camí cap a Kíev i es va trobar amb un pagès de la governació d’Smolensk amb el qual també va parlar de les sensacions que aquest sentia amb la pregària; unes vegades de gran alegria, lleugeresa i pau i d’altres opressió, tedi i malenconia. El pelegrí es va alegrar molt d’haver trobat un home tan bo i li va dir: “no et desconcertis, estimat germà, l’oració és sempre ben acceptada per Déu i útil per a la teva salvació[...]; cap pregària, bona o dolenta, no es perd davant de Déu”.

A prop de Kíev va voler confessar-se i va escriure una llista de tots els pecats que recordava. Es va adreçar al monestir de Kitàiev on li havien dit que “havia un confessor de vida devota, molt savi i ple de seny”. El confessor li va llegir el model de confessió que ell mateix utilitzava sempre que es confessava i li diu: “La confessió

guia el meu home interior cap a la humilitat i constato amb l'experiència i després d'un examen detallat dels meus sentiments i dels meus actes que no estimo Déu, que no sento amor pel pròisme, que no tinc fe religiosa i que estic ple d'orgull i d'egoisme dels sentits", i li va donar raó de tots aquests punts. En acabar, el pelegrí va pensar que era un gran pecador i no se n'havia adonat fins a aquest moment. Va demanar al confessor que li ensenyés la manera de saber la causa de tots aquests mals per poder guarir-los, i aquest li va dir: "la causa dels pecats que t'he llegit és la peresa per meditar sobre qüestions espirituals [...]. Si vols saber el mitjà per a vèncer aquest mal, fes tot el possible per adquirir la il·luminació espiritual amb l'estudi aplicat de la Paraula de Déu i dels sants pares, amb la meditació i el consell espiritual [...] Preguar tan sovint com es pugui perquè la pregària és el mitjà més important i més poderós per a renovar-nos i per a progressar vers la salvació".

El bon confessor li va recomanar que continués el seu pelegrinatge cap al

monestir de Potxàiev a la regió de Volínia, al nord-est d'Ucraïna, i allà es postrés davant la Puríssima Mare de Déu que "guiarà les teves passes pels camins de pau". En un hostel del camí es va trobar amb un monjo grec del sant Mont Athos, que estava malalt. El pelegrí es va quedar al seu costat per ajudar-lo i per ell "vaig saber moltes coses sobre la salvació de l'ànima". El monjo li va explicar com interpretar la pregària de Jesús i, concretament, quan diu *tingueu pietat de mi, pecador*, "és un veritable crit d'amor filial [...]; una petició de misericòrdia que es mostrarà en el do diví de la fortalesa espiritual per a resistir la temptació...". Citant les paraules de l'apòstol Pau: *nosaltres no sabem pregar com cal, però el mateix Esperit intercedeix per nosaltres* (Rm 8,26), li va parlar de l'Esperit Sant que actua en secret i dóna la pregària al qui prega.

Un dia va arribar a l'hostal un home que havia tingut males experiències amb els jueus i els maleïa. El monjo li va dir que la seva aversió cap a ells era a causa de no

estar afermat en l'amor de Déu ni en la pregària del cor i que, per això, no tenia pau interior. Li va recomanar fiar-se de la providència divina i, enfront dels sofriments, paciència i humilitat. Passats uns dies el pelegrí es va acomiadar del monjo, que ja estava guarit, i va reprendre el camí cap a Potxàiev. Prop del monestir es va trobar amb un soldat, que li va explicar la seva història plena de pecats i penediments, i li va demanar consell. El pelegrí només li va dir que havia de pregar Déu en els moments d'angoixa, perquè aquest era el remei a totes les nostres penes, i li va explicar alguns exemples en els quals la pregària de Jesús havia manifestat la seva força miraculosa en els pecadors. Van fer junts el camí fins a Potxàiev, recitant la pregària de Jesús, i el soldat, després que es confessà i combregà, va dir: "Ara crec que Déu no turmenta, sinó que té misericòrdia dels pecadors".

Després d'acomiar-se del soldat es va quedar encara una setmana al monestir "recordant les instructives trobades que havia tingut durant el camí i escrivint alguns exemples edificants". Abans de partir, va anar a l'església per encomanar el seu camí a la Mare de Déu, i allí va veure un home amb el qual va tornar a coincidir més tard pel carrer. Aquest li va preguntar si era un pelegrí i així van entrar en conversa. L'home, que era professor, anava al monestir de Solovetski, situat en un petit arxipèlag a l'extrem nord de Rússia, a la mar Blanca, i li va oferir anar amb ell. Després de caminar uns tres dies, el pelegrí li va preguntar per què llegia contínuament l'Evangelí i ell li va contestar que perquè aprenia la vida cristiana, que consistia en la pregària, mitjà imprescindible per a la salvació i la primera obligació de tot cristià, i que si no s'estudiava en profunditat la Paraula Divina no es podia aprendre a pregar de forma convenient. Davant l'interès del pelegrí, l'home li va dir que en l'Evangelí, si es llegeix amb atenció, trobem amb tot detall el coneixement complet de la pràctica de la pregària, en una successió des del principi a la fi, i li ho va mostrar sobre el mateix Evangelí.

Els dos últims relats són converses entre el pelegrí, el seu acompanyant —el professor— i altres personatges. En el **sisè relat** té lloc una primera trobada entre el pelegrí i el professor amb l'estàrets, guia espiritual del pelegrí, un monjo *skhímnik* i un sacerdot. És el *skhímnik* el que, realment, porta el pes de la conversa donant resposta a les qüestions que li plantegen sobre la pregària.

Comença el professor explicant la raó que el va portar a estudiar la pregària basant-se únicament en els Evangelis, i la seva intenció de portar una vida eremítica humil i de renúncia total, però té por de no aconseguir-ho per la feblesa i debilitat del seu cor. Intervé el *skhímnik* dient-li

que no dubti de la protecció i de l'ajut de Déu, i que el secret de la salvació està en la pregària i no en l'esperança dels nostres propis esforços. Continua explicant què és en la *Filocàlia* on els sants pares exposen d'una manera entenedora què és realment pregar: "Pregar vol dir adreçar la ment i l'atenció al record constant de Déu, caminar en la seva divina presència, desvetllar l'amor en un mateix pensant en Ell i unir el nom diví amb la respiració i el moviment del cor", i que per perfeccionar la pregària interior és necessari que aquesta sigui freqüent i contínua, "la pregària ha de ser freqüent i constant per obtenir tota la seva puresa".

En el seu discurs, el *skhímnik* també els explica les raons de la necessitat de la pregària perquè és per mitjà d'ella que la fe, do de l'Esperit Sant, es vivifica i es generen les bones obres i totes les virtuts. Però la qualitat de la pregària està reservada a la voluntat de Déu, i a l'home només li està donada la quantitat i la freqüència, que depenen de llur voluntat, i és això el que ensenyen els pares de l'Església.

El *skhímnik* va raonant les preguntes que li plantegen el professor i el sacerdot sobre la utilitat de la pregària freqüent, i els diu així: "En qualsevol ocupació i en tot lloc és possible pregar, i es pot passar fàcilment de la pregària oral a la mental i d'aquesta a la pregària del cor, que obre el regne del cel en nosaltres [...], la senzilla però freqüent repetició del nom diví aprofundeix en la vida interior, il·lumina l'ànima i la condueix a la unió amb Déu". Més endavant els llegeix un escrit sobre la força de la pregària dient: "Prega i pensa el que vulguis i el teu pensament es purificarà per la pregària. Prega i pots fer el que vulguis perquè la pregària et guiarà vers l'acte recte i just. Prega i la pregària destruirà les teves passions. Prega i no tinguis por de res, la pregària et defensarà. Siguis espiritualment alegre i tranquil, la pregària ho

resol i t'ho ensenya tot. Per últim, amb la pregària no tindràs temps de pecar ni de pensar en pecar i per a complaure Déu no cal altra cosa més que estimar [...]. Ja que la pregària és l'activitat de l'amor, d'ella es pot dir això: per a la salvació no cal res més que la pregària contínua".

Cap al final del relat el professor li planteja dues qüestions; la lluita contra la pesera i la necessitat de recompensa. A la primera qüestió el *skhímnik* troba la resposta en els sants pares, que aconsellen reflexionar sobre aquest estat de l'ànima i asseguruen que amb la pregària es poden aconseguir sensacions interiors plaents com la dolcesa del cor, l'entusiasme, l'alegria, la profunda pau..., "d'aquesta manera l'ànima dèbil i freda s'enforteix i es reconforta amb el progrés de la pregària i se sent com atreta envers la pràctica del

seu exercici”. Pel que fa a la segona, diu: “Hem d’acomplir la nostra tasca espiritual, la pregària, amb l’objectiu o l’esperança dels fruits, és a dir, del goig i el plaer dels cors”. Per últim, els recorda que són la raó i la natura les que menen l’home al coneixement de Déu, la raó perquè busca la causa última, Déu, i la natura perquè revela la saviesa, l’harmonia, l’ordre... que condueixen a la causa infinita, que és Déu.

Es tornen a trobar per segona vegada i, en aquesta ocasió, s’incorporen dos caminants nous; un monjo moldau i un ermità, que han viscut vint anys en silenci al bosc. La conversa que mantenen constitueix el **setè i últim relat** del llibre.

Als diferents dubtes que planteja el professor, l’ermità i el monjo li donen resposta. En primer lloc el professor no té clar que la vida anacoreta i en total solitud no faci caure “en l’obcecació i en un profund encantament”. L’ermità contesta que els ensenyaments dels sants pares mostren

que no s’ha de témer ni dubtar quan s’invoça Déu, que s’ha d’intentar l’activitat espiritual, perquè si es té un coneixement humil dels propis pecats i una ànima sincera amb el guia espiritual, es pot superar la seducció i no caure en la il·lusió. I, si no hi ha guia d’un pare espiritual, continua el professor, com cal actuar? Un guia espiritual, li contesta l’ermità, és “condició principal per a la pràctica de la pregària del cor per qui treballa en el silenci. Si no es té, cal obtenir instrucció i guia dels ensenyaments dels sants pares i verificar-la amb la Paraula Divina expressada en les Sagrades Escripures”.

El professor continua amb les seves preguntes i, al fil de la conversa, torna a preguntar: “¿i si tens el cor distret, no és millor emmudir davant Déu que no pas oferir paraules sense sentit?” La resposta del monjo és contundent: “Això és abatiment, el pitjor de tots els pecats [...], no has de desesperar-te, sinó d’adreçar-te de seguida a Déu i Ell aixecarà el teu cor caigut i et donarà més força que abans. Els antics pares van rebre la força interior gràcies a l’esperança en Déu, al silenci i a la solitud...”. Però, objecta el professor: “¿com pot servir al pròxim l’anacoreta silenciós?” En aquest cas contesta el monjo dient que l’anacoreta que viu en solitud és indiferent al món, desenvolupa a fons la vida interior i contemplativa i pot comunicar i escriure les seves experiències interiors, i així contribueix al benefici espiritual i a la salvació dels seus germans.

A la pregunta de quin sentit té que els cristians preguem els uns pels altres, el monjo afirma: “L’esperit es pot transmetre a l’esperit i l’un pot actuar benefactorament sobre un altre. Aquest és el secret de l’oració pels altres. Si analitzeu les Sagrades Escripures trobareu les evidències, és cert això que afirmo. A més, la pregària dels uns pels altres reforça la unió de l’amor cristià disposada per Déu, testimonia la humili-

tat i l'esperit del qui prega i encoratja la pregària mútua". Llavors, diu el professor: "voldria saber de quina manera cal pregar pels altres". Li contesta el monjo, que la pregària sempre ha d'ésser en presència de Déu, i que la força d'aquesta consisteix en la sincera compassió cristiana pel proïsme.

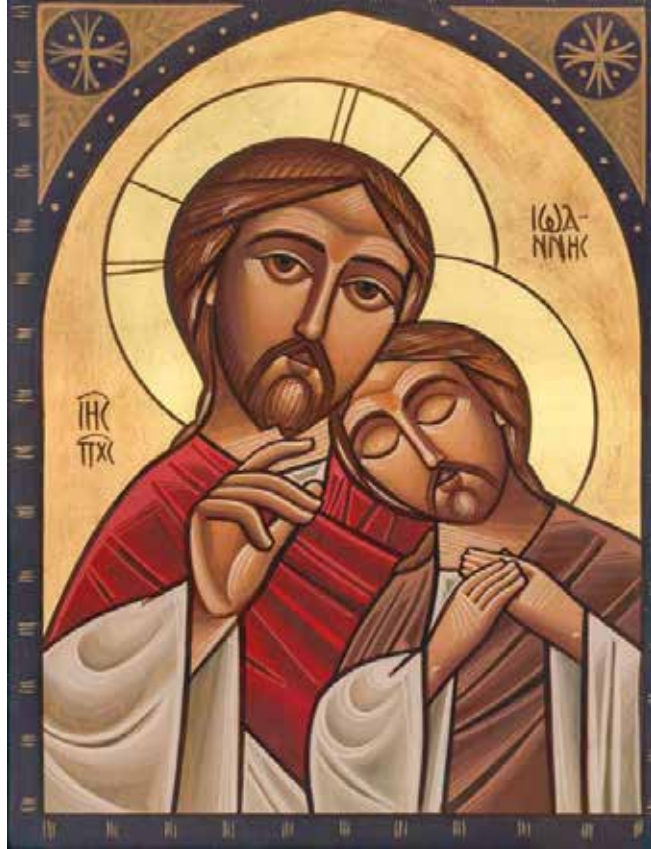
Finalment el pelegrí i el professor s'acomiadaren de l'estàrets i donant-li les gràcies per "les converses edificants i els pensaments il·luminats", continuen el seu camí cap a Solovetski.

Conclusions

Quan vaig començar a llegir el llibre no sabia realment on m'endinsava. Al principi no entenia ben bé al protagonista, un home que s'atreveix a sortir del seu poble, que deixa de banda totes les seguretats de la seva vida i, sense res més que una Bíblia, es posa en camí a la recerca d'algú que li expliqui el sentit de l'exhortació "*Pregueu tothora*", que Sant Pau fa als Tessalonicencs en la seva primera carta (1Te 5, 17).

A mesura que anava rellegant les narracions, vaig començar a familiaritzar-me no només amb el pelegrí, sinó també amb els diferents personatges que surten a les cartes. Cadascun d'ells presenta una història diferent però sempre amb un denominador comú que es resumeix en el que diu el monjo *skhímnik* al sisè relat: "La pregària és tot el que se'ns ha donat com a mitjà universal per a la salvació i el perfeccionament espiritual".

El llibre té una gran profunditat espiritual, i totes les idees que transmet al voltant de la pregària de Jesús tenen una base comú en tots els personatges. Ells mateixos han experimentat els fruits de la pregària contínua, així com també les possibles temptacions que els van apareixer. Tots ells tenen una vida interior molt rica, són indiferents a la vida mundana i busquen la solitud i el silenci en la pregà-

ria, perquè aquesta és per a ells el camí que els portarà a estar al costat de Déu.

Tots llegeixen atentament la Bíblia, però els personatges més formats com els monjos, el sacerdot i l'ermità també saben interpretar els passatges que fan referència a la pregària, i d'aquesta manera tenen una base sòlida per aclarir dubtes o per guiar espiritualment els qui s'adrecen a ells.

L'altre llibre que surt és la *Filocàlia*, que conté els ensenyaments de vint-i-cinc sants pares i constitueix una guia espiritual de primer ordre. El pelegrí no només la llegeix molt sovint, sinó que també la va recomanant a aquelles persones que encara no la coneixen.

El llibre aporta no només coneixement de l'espiritualitat dels pares de l'Església d'Orient, sinó també una guia per a la vida espiritual. Voldria destacar aquelles experiències que m'han cridat més l'atenció: En primer lloc, la repetició de la Pregària de Jesús, demanant-li perdó, situa

l'orant en una posició d'humilitat i súplica davant Déu. En el nostre món, tan autosuficient, aquesta forma d'adreçar-se a Déu pot semblar d'una altra època però també nosaltres, ara més que mai, necessitem reconèixer amb humilitat les nostres debilitats i suplicar a Déu, com l'única forma d'apropar-nos a Ell. També descobrir el que diu la *Filocàlia* sobre la pregària interior: "Si pregues de forma constant amb els llavis i amb el pensament, arribaràs a pregar amb el cor i unir-te a Déu". Descobrir la necessitat de pau i silenci per pregar. En el silenci trobem Déu, els sorolls del món ens hi allunyen. És ben cert, que donada la nostra dèbil naturalesa, necessitem més que mai Déu en els moments d'angoixa i, com diu el pelegrí, "pregar Déu en aquests moments és el remei a totes les nostres penes". Una altra experiència que em va ajudar molt és el que diu el monjo *skhímnik* en una de les converses: "el secret de la salvació està en la pregària i no en l'esperança dels nostres propis esforços", no hem de dubtar en cap moment de la protecció i de l'ajut de Déu. La saviesa del vell estàrets és d'una gran profunditat quan diu que "la pobresa d'espirit i l'experiència activa

en la senzillesa de cor condueixen a la llum celestial, la pregària interior contínua, no la saviesa d'aquest món ni el coneixement extern", una altra lliçó d'humilitat per a l'home del nostre temps, que posa totes les esperances en el seu coneixement. Hi ha una intervenció del professor que vaig trobar molt important: "La pregària és el mitjà imprescindible per a la salvació i la primera obligació de tot cristià però, si no s'estudia en profunditat la Paraula Divina, no es pot aprendre a pregar de forma convenient". Aquí destacaria dues coses: la pregària és una obligació de tot cristià, perquè és la forma que tenim de comunicar-nos amb Déu, i Déu ens parla a través de les Escripures i en el Nou Testament a través del seu Fill, Jesucrist; hem de conèixer en profunditat la Paraula perquè és ella la que ens guiarà en la nostra pregària. Per últim, l'ermità insisteix en la necessitat de l'acompanyament espiritual perquè "l'acompanyament d'un pare espiritual constitueix la condició principal per a la pràctica de la pregària del cor per qui treballa en el silenci". Sempre necessitarem ajuda, ajuda de Déu i també una guia que ens orienti en el nostre camí espiritual.